

Jos Mari saisi va-
lita, hän teki-
si jotakin luovaa.
"Se on harmi, et-
tei savitöitä teke-
mällä elä."

Haave: TYÖ

Nuorena *Mari Kinnunen*, 29, unelmoi vakityöstä ja omasta asunnosta. Kolmesta ammatista ja lukuisista kursseista huolimatta työttömyys vain jatkuu. ”Yritän totutella ajatukseen, etten ehkä koskaan pääse töihin.”

Teksti KAISA VIITANEN Kuvat JAAKKO LUKUMAA

Ue
elsingin aamuruuhkassa ajava bussi 550 on taas täynnä. Pihlajiston pysäkiltä nousevan Mari Kinnusen, 29, ei olisi mikään pakko herätä ennen kahdeksaa ja työntyä työmatkalaisten keskelle, mutta sinne hän menee.

Mari on ollut työtön käytännössä koko aikuisikänsä.

Jos hän ei heti aamusta pääse altaasta huoneestaan ulos, hän ahdistuu. Siksi on parempi lähteä liikkeelle.

”Tiedän kyllä, millaista on nukkua puolille päivin”, hän sanoo.

Viikissä suurin osa matkustajista jää yliopiston pysäkillä. Mari jatkaa Itäkeskukseen.

”Olen oppinut aikatauluttamaan päiväni. Nykyään minulla on joka aamu syy nousta sängystä.”

Ilman suuntaa

Nuorena Mari haaveili hyvästä työpai- kasta, nousujohteisesta urasta ja omas- ta asunnosta mielellään kerrostalon ylimmässä kerroksessa.

”Peruskoulun jälkeen ajattelin, että miesvaltaisilla aloilla on parempi palkka kuin naisvaltaisilla ja tietotekniikka on tulevaisuuden juttu.”

Mari opiskeli tietoliikenneasentajaksi linjansa ainoana tyttönä. Mutta kun hän 18-vuotiaana valmistui, kotikaupungista Oulusta ei löytynytäkään oman alan töitä.

Apuun tuli Marin isä, joka työskente- li rakennuksilla maalarina. Hän hän jär- jesti tyttarelleen työmaaltaan kesätyö- paikan, tämän ensimmäisen. Kesän lo- pussa Mari sijoitti tienestinsä oululaisen yksión takuuvuokraan ja muutti pois lapsuudenkodistaan.

Silloin Mari ei osannut aavistaa, että

vielä yli kymmenenkin vuoden kuluttua hän tarvitsisi jatkuvasti yhteiskunnan apua, jotta pärjäisi.

Pitkäaikaistyöttömyys oli 18-vuotiaal- le Marille vieras sana, mutta tuli nopeas- ti tutuksi. Aluksi hän toivoi saavansa työ- paikan näyttämällä taitonsa ja olemalla ahkera, mutta pysyvää palkkatyötä tai edes pidempää määräaikaaisuutta ei ole löytynyt.

”Parikymppisenä työttömyys oli kaik- kein vaikeinta. Minulla ei ollut kavereita eikä tekemistä. Keskityin karateen ja ju- jutsuun, mutta tuntui, että vuodet me- nevät hukkaan.”

Mari löysi seuraa, joka viihtyi baareis- sa juomassa euron tuoppeja. Vähältä pi- ti, ettei hänkin jämähtänyt sinne.

”Tiedän kyllä,
millaista on
nukkua puolille
päivin.”

”Aika nopeasti onneksi huomasin, et- tei alkoholi paranna tilannetta.”

12 harjoittelua

Mari kaivaa laukustaan paksun korttiko- telon. Se paljastaa, mitä hän on kymme- nessä vuodessa saanut aikaan.

Tulityökortti, ensiapukortti, trukki- kortti, tietokoneajokortti, hygienia- passi ja väestönsuojakortti. On tieturvaa, sam- mustuslaitteiden käyttöä ja paloilmoitti- men hoitajan pätevyyttä.

”Yhtäkään näistä en ole tähän men- nessä tarvinnut.”

Trukkikorttikin vanhenee loppuvuo- desta.

Mari on saanut huomata, että työn- antajat haluavat kokeneita osajia. Jos kokemusta ei ole, TE-toimisto ohjaa nuoren hankkimaan sitä ilmaiseen tai tuettuun harjoitteluun. Mari laskee osal- listuneensa peräti kahteentoista usean kuukauden mittaiseen työharjoitteluun.

Työelämä on opettanut monenlaista.

”Huoltoasemalla paistoin pullia ja myin pikaruokaa. Siellä tajusin, ettei kassalla oleminen ei ole juttuni, koska olen aika ujo.”

Vartijakurssin harjoittelun Mari teki sairaalassa, jossa hän tuijotti turvakame- roiden monitoreja ja tarkasti lukittuja ovia.

”Siellä oli töissä vanhempi mies, joka heitti jatkuvasti vihjailevia kommentte- ja. Hoitajien mielestä sellaista piti vain sietää.”

Eletroniikkaromun purkupaikassa Mari erotteli hylätyistä pöytäkoneista ja televisioista piirilevyjä ja metalleja – ja järkyttyi, miten nopeasti tekniikka van- henee ja muuttuu jätteeksi.

Kun harjoittelut eivät muuttuneet palkkatyöksi, Mari päätti opiskella pai- notuotantoassistentiksi. Hän otti kympp- pitonnin opintolainan ja suoritti kurssit, mutta valmistui pahaan aikaan. Painoala digitalisoitui, eikä vanhoillekaan osajil- le enää riittänyt töitä. Samaan aikaan moni kustantaja alkoi painaa kirjansa halvemmissa maissa.

Neljä vuotta sitten Mari pakkasi lauk- kunsaa, nousi junaan ja muutti Oulusta Vantaalle.

”Olin varma, että pääkaupunkiseudul- la on hommia.”

JoAs sitinctem
volorec totasimi,
quunt eatur, co-
nessi taeratust
plant, nos et atu-
ribus quam sedis
audae sin nus
plaborro ve

JoAs sitinctem
volorec totasimi,
quunt eatur, co-
nessi taeratust
plant, nos et atu-
ribus quam sedis

JoAs sitinctem
volorec totasimi,
quunt eatur, co-
nessi taeratust
plant, nos et atu-
ribus quam sedis
audae sin nus
plaborro ve

"Ilmaisen ruuan hakeminen hävetti."

Niin ajattelee nyt moni muukin. Helsingin seudulla on menossa vilkkain muuttoliike vuosikymmeniin.

Kimppakämpäkierre

Mari on asunut pääkaupunkiseudulla kolmessa osoitteessa, aina kimppakämpässä. Kaupungin asuntojonossa hän ollut jo kolme vuotta, mutta ei ole onnistunut saamaan kotia. Marin kaltainen yksin asuva, terve nainen hukkuu helposti yli 25000 hakijan joukkoon.

Yksityiset asunnot ovat Marille liian kalliita, ja jokaista kimppa-asunnon huonettakin metsästää monta hakijaa. Työttömänä Mari ei ole vuokranantajien vahvin kandidaatti.

Ensimmäisen huoneensa Mari onnistui saamaan Vantaan Martinlaaksosta.

"Suomalainen nainen alivuokrasi asuntoa laittomasti. Kämppiksiksi sain luottotietonsa menettäneen miehen, juuri vankilasta vapautuneen tyypin ja hiljaisen ulkomaalaisen."

Kun Mari huomasi, miten vuokramääntä käyttäsi ja uhkaili asukkaitaan, hän alkoi etsiä uutta kotia.

Sellainen löytyi vuosi sitten Pihlajistosta virolaisen naishoitajan kaksiosasta. Siellä Marilla on käytössään vajaan kymmenen neliön makuuhuone. Taulut ovat edelleen ripustamatta ja matkalaukut pinnossa sängyn vieressä. Sängyn, lipaston ja television lisäksi huoneeseen ei juuri muuta mahdu.

Asunnossa ei ole lainkaan äänieristystä, koska sitä ei ole tarkoitettu jaettavaksi. Virolaisnainen, asuinkumppani ja vuokranantaja, on siisti ja asiallinen, mutta Mari ei puhu hänen kanssaan juuri lainkaan.

"Kaipaen yksityisyyttä. Välillä tuntuu, että olen kuin eläin häkissä. Käyn asunnossa vain nukkumassa."

Huoneesta on vaikea muuttaa, koska se on Marin löytämistä halvoin. Vuokra on 370 euroa, ja asumislisä kattaa siitä 284 euroa. Marin työttömyyspäivärahoista kertyy kuussa 522 euroa. Maksetaan vakituiset kulut eli bussilipun, ko-

tivakuutuksen, puhelinlaskun, nettipankin palvelut ja lentopallomaksun Marille jää kuussa käteen 308 euroa.

Aamupalaa 20 sentillä

Bussi pysähtyy Itäkeskuksessa. Mari astuu vilkkaalle Turunlinnantielle, kävelee muutaman metrin ja vetää huomaamattoman oven auki.

Marin koti on pieni, mutta täällä kaupungin ylläpitämässä päivätoimintakeskus Aurinkoisessa hymyssä hänellä on joka arkipäivä avara aamiaishuone.

Ympyrän muotoon asetelluilla nojatuoleilla nuokkuu miehiä ja naisia. Tutut jo moikkailevat pöydistä, mutta ensin Mari poimii tiskiltä juustoruissarin, kaataa kahvia kuppiin ja kauhoo ruispuuroa lautaselle. Kaikki tämä maksaa vain 20 senttiä.

Aluksi Mari ei ollut varma, haluaako hän käydä tällaisissa paikoissa.

"Välillä tuntuu, että olen kuin eläin häkissä."

"Ensin hävetti. Tuntui, etten ole tehnyt mitään ansaitakseni tällaista ilmaista."

Enää Mari ei mieltä sellaista. Aurinkoisin hymyn lisäksi hän käy aamupalalla Kontulan Sympiksessä. Diakonissalaitoksen ylläpitämästä Stoorystä saa Amican tekemän lounaan eurolla.

Tiistaisin Mari menee Maunulan asukastalolle tekemään keramiikkaa. Perjantaina Itäkeskuksen uimahalliin pääsee ilmaislipukkeella. Aikaisemmin Mari osallistui ilmaisiin opastettuihin galleriakierroksiin, mutta niiden rahoitus loppui.

Maria raivostuttaa, kun vähävaraisilta leikataan. Talvella hän osallistui mielenosoitukseen Helsingin asukastalojen toiminnan jatkamisen puolesta.

"Ilman asukastaloja ja päiväkeskuksia

olisin varmasti ryyppännyt itseni hengiltä. Ne ovat minulle henkireikä, syy nousta ja olla oma itsensä."

Kymppi päivässä

Puuro mahassa Mari vaihtaa vielä ajatuksia Markun kanssa, joka on jäänyt työttömäksi päihdetyöntekijän työstä.

"Sinut, Mari, on keitetty monessa lielessä", mies kehuu.

Vaikka Mari on toimintakeskuksissa usein nuorin kävijä, hän löytää aina jutuseuraa.

"Monella täällä on oikeasti kiinnostava elämä."

Nyt on silti jo mentävä metrolle. Mari naureskelee tuntevansa pääkaupunkiseudun paremmin kuin moni syntyperäinen. Siitä on kiittäminen ensimmäisen Vantaan-kesän työpaikkaa, Marin elämän toista palkkapestiä, jonka hän teki asvalttityömaiden liikenteenohjaajana.

"Se oli kivaa. Työmaat olivat eri puolilla kaupunkia, ja töitä tehtiin myös öisin ja viikonloppuisin. Tuntiliksa oli melkein kympin ja lisät päälle."

Mutta välillä työvuoroja ei kuulunut viikkoon. Marin oli hankala suunnitella elämäänsä, sillä hän ei uskaltanut sopia omia menoja työvurojen toivossa eikä palkasta ollut varmuutta.

Vastaavanlaisia sopimuksia kutsutaan nollatuntisopimuksiksi, sillä niissä viikoittaisen työajan alarajaksi kirjataan nolla tuntia viikossa. Tällaiset sopimukset ovat yleistyneet Suomessa nopeasti.

Kun liikenteenohjaajan työt loppuivat, vuokratyöfirma tarjosi loppukesäsi puistojen kunnostustöitä.

"Se oli kovaa hommaa. Iso osa palkasta meni huoltoasemille, koska meillä ei ollut sosiaalituloja joissa olisi voinut käydä edes vessassa."

Mari olisi toivonut opiskelemaisensa painoalan hommia, mutta niitä ei löytynyt Helsingistäkään. Niinpä hän palasi taas kouluun ja päätti opiskella kiinteistöhoitajan osatutkinnon. Sen piti olla ala, jolla taatusti on töitä.

JoAs sitinctem
volorec totasimi,
quunt eatur, co-
nessi taeratust
plant, nos et atu-
ribus quam sedis
audae sin nus
plaborro ve

JoAs sitinctem
volorec totasimi,
quunt eatur, co-
nessi taeratust
plant, nos et atu-
ribus quam sedis
audae sin nus
plaborro ve

JoAs sitinctem
volorec totasimi,
quunt eatur, co-
nessi taeratust
plant, nos et atu-
ribus quam sedis
audae sin nus
plaborro ve

JoAs sitinctem
volorec totasimi,
quunt eatur, co-
nessi taeratust
plant, nos et atu-
ribus quam sedis
audae sin nus
plaborro ve

"Joskus mietin, että pärjäisin tätäkin vähemmällä."

Koulussa lämpöjärjestelmät, ruohonleikkurin säädöt ja jätehuolto tulivat tuuiksi, mutta sillä kertaa työharjoittelu vei Marilta uskon sekä kiinteistöalaaan että työelämään. Tarkoitus oli seurata työparia ja oppia huoltotyön arkea, mutta Mari joutui selviämään yksin.

"Kaikenlaista outoa tapahtui. Avaimeini eivät toimineet, mutta kukaan ei autanut. Pomo käski minun varjostaa lintsaamisesta epäiltyä työkaveria. Pukuhuoneessa rahani katosivat lompakosta."

Opettaja käski sinnitellä, ettei Mari joutuisi karenssiin ja menettäisi työttömyystukiaan. Silloin Marilla paloi pinna.

"Onhan se nyt vastuutonta panna palkaton harjoittelija tekemään palkatun työntekijän duunit!"

Harjoittelun jälkeen Mari luovutti, antoi olla.

"Että ei enää ainuttakaan höpöhöpökurssia minulle."

Toiveena fetasalaatti

Vaikka Mari silmäilee usein työpaikka-ilmoituksia, hän on lähettänyt viime aikoina hakemuksia vain pari vuodessa. Hän on alkanut ajatella, että ehkä elämässä pärjää ilman työtäkin.

Jos Mari laskisi kuukausitulonsa tarkasti, paljastuisi, että päivää kohti käytörahaa on kymppin verran. Mutta Mari ei laske.

"Päähän siinä hajoaisi, jos alkaisin siitä noin miettiä."

"Joskus mietin, että pärjäisin tätäkin vähemmällä. Olen oppinut käyttämään systeemiä."

Metro saapuu Sörnäisiin. Tänään Hurstin ruokajakoon ei ole jonoa. Mari kiertää U:n muotoisen pöydän ja saa kassiinsa vitamiineja, lihapullia, hampurilaistahnaa, kurkkupikkelsiä, omenoita ja ringleitä.

"Ruokajaossa käyminen on myös ekologinen valinta. Muuten nämäkin ruuat kipattaisiin kaatopaikalle", Mari sanoo palatessaan metroon.

Puhelin piippaa. WhatsAppin kautta kavereilta tulee jatkuvasti viestejä ilmaisista tapahtumista, sopparuokailuista ja kakkukahveista. Viimeksi Mari jakoi olutbaarin synttäräkutsun, ja porukka onkin menossa maistelemaan pienpani-

mon tuotteita.

"Tunnen kuuluvani pääkaupunkiseudulle. Tuntuu hyvältä, kun kaveri laittaa viestin, että keskustassa tuulee, muista pukeutua lämpimästi. Oulussa kolmekymppiset ovat kotona hoitamassa lapsia."

Enää Mari ei haaveile omistusasunnosta. Lapsia hän ei ole koskaan halunnut.

"Vaikka haluaisinkin, tässä elämäntilanteessa kaikki energia menee itsestä huolehtimiseen."

Viime aikoina Marin toiveet vuokratyöksiöön muuttamisesta ovat alkanet haihtua. Vuokrat sen kun nousevat.

Jos Marilla kävisi tuuri ja hän onnistuisi saamaan aiemmankaltaisen pestin, palkka todennäköisesti olisi noin 1600 euroa ennen veroja, satasen vähemmän verojen jälkeen.

"Eli noin 700 euron vuokran jälkeen minulle jäisi käteen vain pari sataa enemmän kuin nyt työttömänä."

Jos lompakossa olisi enemmän rahaa, Mari ostaisi enemmän tuoretta ruokaa ja kotimaista, vaikka fetasalaatin ainekset. Sen sijaan vaatekauppaan hän tuskin menisi, sillä hän rakastaa kirppiksiä. Matkailla hän saattaisiin. Nykyään Marin reissut rajoittuvat Oulun joulumatkaan

"Kaikki energia menee nyt itsestä huolehtimiseen."

VR:n alelipulla. Tallinnassa tuli käytyä, kun ristely maksoi vain 19 euroa.

Jos Mari ei koskaan saa työpaikkaa, hänen elättämisensä maksaa veronmaksajille laskutavasta riippuen lähemmäs miljoona euroa.

"Minusta olisi parasta, jos työtä jaettaisiin. Ihmisten työpäivät voisivat olla vaikka neljän tunnin pituisia", Mari miettii.

Hän on valmistautunut siihenkin, ettei ehkä koskaan saa töitä. Silloin jää kyllä opintolainakin maksamatta.

Ystävät kehuvat Maria tasapainoiseksi ja rauhalliseksi. Omasta mielestään

hän on kaikkea muuta. Mutta jos mieli on levoton, hän lähtee kävelyille naapurustoonsa Viikin peltoteille. Kevään tuloa seuratessa mieli tasaantuu.

Päivä kerrallaan, se on Marin asenne nykyään. ●

■ Nuorten aikuisten työttömyys on kasvussa. Alle 30-vuotiasta jo 114 000 on ilman työtä. Useimmat löytävät uuden työn alle kolmessa kuukaudessa, mutta eivät kaikki. Työministeriön mukaan 5 200 alle 25-vuotiasta on ollut työttömänä yli vuoden.

Sosiaalityöntekijä ja tutkija **Anna-Maria Isolan** mielestä **Mari Kinnusen** tarina on tyyppillinen: pettymysten kehä saa ihmisen sulkeutumaan ja lannistumaan. Silloin on vaikea nähdä mahdollisuuksia.

Anna-Maria näkee työssään, että hyväkuntoisista nuorista voi tulla haavoittuvia, jos pienikin luonteenpiirre, kuten herkkyys, ujous, hidastempoisuus, aamu-unisuus tai melankolisuus, yhdistyy fyysiseen sairauteen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimusten mukaan sosiaali- ja terveyspalveluihin pääsystä pitää usein taistella. Kaikki eivät jaksaa, ja silloin ongelmat voivat kasautua.

"Työnantajat arvostavat usein dynaamista persoonaa. Jos ei ole sellainen, voi jäädä sivuun."

Töitä ei enää riitä kaikille. Jotkut nuoret myös kouluttautuvat vääriin aloille. Siinä vaiheessa kun muut hankkivat ensimmäisiä työpaikkojaan, kaikki eivät pääse mukaan. Nuorena se ei välttämättä edes haittaa, mutta myöhemmin on vaikea ponnistaa mukaan.

JoAs sitinctem
volorec totasimi,
quunt eatur, co-
nessi taeratust

plant, nos et atu-
ribus quam sedis
audae sin nus
plaborro ve

JoAs sitinctem
volorec totasimi,
quunt eatur, co-
nessi taeratust

plant, nos et
aturibus quam
sedis audae sin
nus plaborro ve

